

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. *A gazdasági lehetetlenülés* köréből a P. VII. 3182/1933. számú ítélettel eldöntött eset érdemel elsősorban megemlítést. A megbízott az általa elvállalt *del credere* megszűntét vitatta gazdasági lehetetlenülésre hivatkozva. Az ítélet ezt a kifogást azon az alapon vetette el, hogy nem következett el a szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékének olymértvű eltolódása és a vevők fizetőképességére alapított feltételezésnek olymértvű meghiusulása, hogy a felek vesztesége, illetve nyeresége között a jóhiszeműséggel és méltányossággal össze nem egyeztethető eltérés mutakozzék. Az már egymagában agályos tünet, hogy a gazdasági lehetetlenüléssel egyre sürűbben kell a bíróságoknak foglalkozniok és egyre több esetben vonják kétségbe ezen a jogcímen a szerződések kötelező erejét. A P. VI. 641/1934. számú ítélet üzletbér leszállítására irányuló keresetet utasít el, mivel gazdasági lehetetlenülést nem lát az adott esetben fennforogni. A P. VI. 264/1934. számú ítélettel eldöntött perben a haszonbérlőnek gazdasági lehetetlenülésre alapított keresetét utasítja el a Kúria. A haszonbérleti szerződés kizárta az elemi csapás címén való bérmérséklést, amivel szemben a haszonbérelő a bérelt birtokon pusztító aszályt, árvízet és jégverést gazdasági lehetetlenülésnek kívánta minősíteni. A kúriai ítélet indokolása szerint gazdasági lehetetlenülésről csak a szokásos szerződési kockázatot tetemesen meghaladó előre nem láthatott változás esetében lehet szó, ilyenek pedig nem minősíthetők azok a gyakran előforduló elemi csapások, amelyekre a felek a szerződéskötéskor gondoltak is.

*

A keretbiztosítéki jelzálogjog csak valamely előre meghatározott jogviszonyból keletkezett vagy eredhető követeléseket biztosít és az eredeti jogviszonyon kívül eső kötelezettségeket még akkor sem fedezi, ha az alapító okirat oly rendelkezést tartalmaz, hogy a keretbiztosítéki jelzálogjog a hitelezőnek az adóssal szemben bármely jogcímből kifolyólag ezidőszert, vagy a jövőben fennálló követelése biztosítására szolgál. (P. V. 1373/1934.)

*

A jelzálogjogot tévesen törölő végzés a jelzálogos hitelezőnek nem kézbesített. A jelzálogos hitelező három éven belül benyújtott kérvényére ezt a hibát orvosolni kell annak dacára, hogy a későbbi jelzálogos hitelező ezt el-

lenzi. (Pk. V. 2553/1933.) Hasonló jogelv nyilvánult meg a Pk. V. 597/1933. számú végzésben, amelyről lapunk idei folyamának 27. oldalán emlékeztem meg.

*

A férj tartási kötelezettségéből folyik az ő felelőssége a feleség ruhaszámláiért, de felelősségének terjedelme függ saját társadalmi állásától, vagyonától és keresőképességétől. (P. IV. 5516/1933.)

*

Kamat után kamat jár akkor is, ha a kamatkövetelésnek jogi önállósága van. Ezt az önállóságot megállapította a Kúria P. I. 2076/1934. sz. ítélete akkor, midőn a hagyomány tárgya meghatározott tőkének 4%-os kamata volt.

*

A hitelező a kezest értesíteni köteles arról, hogy a főadós fizetési kötelezettségének a lejáratkor nem tett eleget, de csak akkor, ha a kezesek nem tudnak a teljesítés elmaradásáról és lényegtelen az értesítés elmulasztása akkor, ha a főadóstól a lejáratkor vagyonhiány miatt a követelésből már semmi sem volt behajtható. (P. VII. 6103/1933.)

*

Az egész tartozás kiegyenlítésére elégtelen fizetést előszörban a költségre, azután a kamatra, végül a tőkére kell számítani s az adós ettől eltérő rendelkezése hatálytalan. (Pk. VII. 4555/1934.)

*

Az eladó az ügylettől a vevő vagyoni viszonyaiban beállott jelentékeny rosszabbodás miatt elállhat és a vételárat ilyen esetben hitelezni nem tartozik. (P. IV. 976/1934.) Hasonló gondolat nyilatkozik meg a lapunk idei folyamának 342. oldalán említett P. VII. 5471/1933. számú ítéletben.

*

A P. VI. 1152/1934. számú ítélet ügyvédi műhibát állapít meg annak a budapesti ügyvédnek a terhére, aki vidéki helyettesétől az eladandó ingatlan telekkönyvi adatai iránt érdeklődött és a válaszban megadott két parcellaszámot további vizsgálat és kérdezősködés nélkül beírta a szerződésbe, holott tudnia kellett, hogy az eladott nyaraló nem szerepelhet a telekkönyvben két jószágtestként; felelőssége tette a Kúria az ügyvédet, noha ő tulajdonképen csak az eladó ügyvédje volt, a vevővel szemben is, de megosztotta a kárt, mivel a vevő eljárását is gondatlannak minősítette. (P. VI. 1152/1934.) Az ítélettel behatóan foglalkozik és abban kifejezésre jutó elveket bírálat tárgyává teszi V. B.-

nek az Ügyvédi Közlöny f. évi október 20-iki számában megjelent cikke.

*

Határozatlan időre szóló társasági szerződésnél, ahol a felek az írásba foglalást kikötötték, *vélelmezni kell, hogy az írásba foglalás érvényi kellék*, mert jözanul alig tételezhető fel valakiről, hogy ily viszonyba a jogok és kötelezettségek szigorú körülírása nélkül belépni hajlandó legyen. Írásba foglalás nélkül a társaság annak dacára sem jött létre, hogy a peres felek egyízben áruk szállítására együttesen tettek ajánlatot. (P. IV. 6572/1933.) Mennyivel más szemmel nézi ez az ítélet az életviszonyokat, mint kereskedelmi törvényünk, amely 64. §-ának második bekezdésében kimondja azt, hogy a társasági szerződés létrejöttéhez okirat nem szükséges.

*

A P. VI. 1724/1934. sz. ítélet megállapítja annak a *villanytelepnek kártérítési kötelezettségét*, amely a lakásának áramdíjával hátralékos felperes üzletének villamos áramát is kikapcsolta, holott a felperes az üzleti villany-számlával hátralékban nem volt. A Kúria kimondta, hogy a villanytelep jogosulatlan önszegélyével szemben a károsult nem volt kárenyhítésre kötelezve olymódon, hogy a villanytelep utóbb elég nagy mértékben túlzottnak bizonyult követelését kifizeti és a kárösszeg sincs maximálva avval az összeggel, amellyel a károsítás elhárítható lett volna. A P. I. 2412/1934. sz. ítélet az iskolai *internátus felelősségét* alapította meg avval a tanulóval szemben, aki egy diáktársa által eldobott diszkosztól szenvedett sérüléseket, mivel a baleset idején az udvaron felügyelő nem volt és így történetett meg, hogy a sérülést okozó növendék az intézeti szabályok ellenére hozzájutott ehhez a sportszerhez.

A P. I. 262/1934. sz. ítélet szerint a *hasznos háziállatért* az állattartó csak *szándékosság vagy gondatlanság* esetében felel. Ez az álláspont megfelel az 528. E. H.-nak.

*

A P. VI. 120/1934. sz. ítélet szerint az *adóbehajtással okozott károk megtérítése* iránti igény *rendes bíróság* elé tartozik. Ez a döntés örvendetes eltérést mutat fel egyes korábbi ellentétes értelmű határozatoktól (J. H. 1934. 71., P. I. 1117/1933.; ellenkezőleg a kincstárra nézve a P. VI. 784/1932. sz. ítélet — JH. VI. 1303. —, amely azonban az adóbehajtó közeg elleni igényt közigazgatási útra tartozónak mondja ki. Erre a dísztinkcióra a K. K. H. Ö. 131. §-a szerintem nem eléggé világos szövegezése nyújtott a bíróságnak alapot).

*

A *hitvestársi örökléshez* való jog nemcsak a 218. sz. E. H.-ban említett esetben szűnik meg, hanem megszűnik akkor is, ha az örökhagyó halála idejében már jogosult lett volna a házasság felbontásának kérésére, eziránt a keresetet megindította, vagy erre megbízást adott avagy a kereset indításában, pl. elmebetegsége és emiatt történt gondnokság alá helyezése okából gátolva volt. (P. I. 360/1934.)

*

Cum viribus való marasztalás után is perelhet a hitelező *pro viribus* marasztalásra, ha az örökösök a hagyatéki vagyont eladták és ilymódon a *cum viribus* való marasztalás végrehajthatatlanná vált. (P. VI. 1136/1934.)

*

A *munkakönyvet jogosulatlanul visszatartó munkaadót* 45 napi munkabérért teszi a P. VI. 2264/1934. sz. ítélet felelőssé, mivel a visszatartott munkakönyv helyett a segéd nem kérhet új munkakönyvet, amely eljárás csak a munkakönyv elvesztése, elszakadása, vagy egyéb ok miatti használhatatlanná válása miatt vehető igénybe, hanem kihágási eljárás indítandó, amelynek lefolytatására a fellebbezési bíróság által megállapított 14 nap nem elegendő.

A P. II. 759/1934. sz. ítélet megítéli annak az alkalmazottnak követelését, aki a munkaadó *jogosulatlan egyoldalú fizetésleszállítását* követően tiltakozott ugyan, de nem élt rögtöni hatályú felmondással, — mivel a jogosulatlan fizetésleszállítás ugyanakkor történt, midőn a munkaadó az állást rendes felmondással megszüntette és így a felmondási idő leszolgálatát a Kúria nem tekintette az illetménycsökkentés elfogadásának.

A P. II. 461/1934. sz. ítélet szerint a *túlórákat* díjazni kell, ha ez a munkaadónál szokásos és a főnök a díjazást követelő alkalmazottat megnyugtatja, hogy túlmunkája díjazva lesz.

Mozgófényképszínház üzemvezetője nem kereskedelmi és nem ipari alkalmazott, szolgálati szerződésére tehát az általános magánjogi szabályokat kell alkalmazni. (P. II. 419/1933.) A *mozgófényképüzem kereskedelmi vállalatjellegének hiányát* a Kúria már korábban, pl. üzletátruházási perekben ismételtlen kimondotta. Kétségtelen, hogy ilyen vállalatra helyesebb volna alkalmazni a kereskedőre nézve fennálló szabályokat, aminek természetesen az állja útját, hogy kereskedelmi törvényünk alkotói a *mozgófényképszínházra* nem gondolhattak.

*

A *részvénytársaság összes részvényeinek tulajdonosa* akkor is, ha nem tagja az igazgatóságnak és közgyűlésen

kívül is a részvénytársaságot jogosító és kötelező nyilatkozatokat tehet és általa a részvénytársaság cégbélyegzője alatt tett megrendelés a részvénytársaságot kötelezi. (P. IV. 2450/1933.)

A P. IV. 5931/1933. sz. ítélet a *részvényekre feljegyezni rendeli a haszonélvezeti jogot* és azt a körülményt, hogy a részvények az egyik részvényesi érdekcsoportnak az igazgatósági és végrehajtó bizottsági tagok megválaszthatása végett kiadassanak.

Vitás, hogy a 844. sz. E. H., amely az igazgatóság tagjainak díjazását a közgyűlés elé utalja, kiterjed-e az igazgatósági taggal kötött *szolgálati szerződése*ben megállapított javadalmasra. A kérdésre ígennel válaszol a Pk. IV. 4384/1934. sz. végzés, viszont az ellenkező álláspontot látszik elfogadni a P. II. 647/1934. sz. ítélet.

*

Az a valóságnak még nem felelő hirdetésbeli tényállítás, hogy a hirdető lap a legelterjedtebb hétfői napilap, *reklámszédelgésnek* minősül. (P. IV. 2349/1934.) Az ítélet túlszigorú; az olyan általánosságban tartott tényállítások, amelyeket a közönség amúgy sem fogad el száz százalékos valóságnak, nem érdemlik meg a versenytörvény szigorú szankciókat. Amilyen helyes a valóban illoyalis versenyselekmények üldözése, ugyanoly óvatossággal kell örködni azon, hogy a versenytörvény ne adjon lehetőséget a versenytársak indokolatlan zaklatásához és így a versenyperne váljon maga is a versenytársnak való kellemetlenkedés eszközüvé.

Az idézett ítéletnek egy másik megállapítása is aggályos: sajtó útján való terjesztésnek minősíti az oktogontéri villanyosujtságban való közzétételt. A gondolatok terjesztésének ezt a módját nem minősíthetjük eléggé intenzívnek, a nyilvánosság elegendően nagy körét megragadónak ahhoz, hogy reá a sajtótörvényi rendelkezései nyerhessenek alkalmazást.

*

A P. VII. 3264/1933. sz. ítélet állandó gyakorlatként állapítja meg azt, hogy a *váltó lényeges kellékei* egészen *az ítélethozatalig pótolhatók*; ha ellenben az óvatoláskor a váltó még kellékhianyos volt, akkor a visszkereseti adósokkal szemben a váltókereset elutasítandó.

*

A Pk. V. 3208/1934. sz. végzés állandó bírói gyakorlatként tünteti fel azt a jogelvet, hogy *ellenszolgáltatástól függő marasztalás* esetében a végrehajtás elrendelhető ak-

kor is, ha a végrehajtható az ellenszolgáltatás teljesítését nem igazolta, mivel ennek a végrehajtás foganatosításakor kell bekövetkeznie.

Dr. Vági József.

Jogerős váltófizetési meghagyás érvénytelenítése külön perrel.
Azt a kérdést, hogy a váltófizetési meghagyással jogerősen marasztalt alperes (vevő) a váltó alapját képező jogügylet (gépvásárlás) érvénytelenítését külön perrel követelheti-e, a kir. Kúria (3584/33.) a következően döntötte el:

Felperesek fizetési kötelezettsége az említett eljárásból az alperes fizetési meghagyás iránti kérelme és a hozzá csatolt váltó, tehát jogcím nélkül való kötelem alapján állapított meg. A peres feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya tehát elbírálást nem nyert és így a felperesek ebből származott kötelezettségének fennállása ítélt dologgá még akkor sem válhatott, ha a felek közvetlen viszonyaira való tekintettel nem voltak elzárva attól, hogy az alperes ellen felhozható kifogásaikat már a váltóperben érvényesítsék. A kibocsátott és jogerőre emelkedett fizetési meghagyás tehát nem akadálya annak, hogy a feleknek a váltó alapjául szolgáló ügyletből eredő jogviszonya ebben a perben elbírálás tárgyává tétessék.

Ennek az indokolásnak súlypontja az, hogy a váltófizetési meghagyás által a feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya elbírálást nem nyert.

Ez a kijelentés megáll feltétlenül abban az esetben, ha a váltófizetési meghagyás kibocsátását nem a vevővel közvetlenül szerződő fél, hanem jóhiszemű harmadik váltótulajdonos kérte. Hogy áll azonban a helyzet akkor, ha a fizetési meghagyás kibocsátását a közvetlenül szerződő eladó kérte? Igaz-e az, hogy a vételár megfizetése iránt kibocsátott jogerős váltófizetési meghagyás annak jogerős megállapítását nem tartalmazza, hogy a marasztalás alapját szolgáló jogügylet hatályos és ezzel ellenkező döntés csak külön érvénytelenítési per során lenne lehetséges.

A váltóadás járulékos ügylet. Mögötte minden esetben köztörvényi jogügylet áll fenn. Abstrakt ügyletnek mondható ugyan, mert a váltó formailag maga nem utal az alapügyletre, de tényleg nem abstract, mert jelzi az alapügyletet, sőt meghatározza annyiban, hogy az alapügyletből igényeket csak az érvényesíthet, akinek a váltó birtokában van. A követelésnek nemcsak „hordozója”, de tekintve a hitelforgalom bonyolult útjait, a követelés igazolásának nélkülözhetetlen módja úgy a hitelező, mint az adós szempontjából, elkülöníti a követelést más, hasonló papír hiányában összetéveszthető vagy nehezen elválasztható követelésektől és mindig utal arra, hogy a szereplő felek között köztörvényi jogügylet keletkezett.